

Akwụkwọ Daniel - Nọmba Otu Nari na Iri Isii na Otu

Ọhụ Rom n'lwulite Ọhụ nke Amụma Akwụkwọ Nso: Nyocha Zuru Ezu nke Daniel Isi nke Iri na Otu

Jeff Pippenger
2024-03-27

Ọhụ nke Daniel isi nke iri na otu bụ isi ihe a na-ezo aka na ya n'ọhụ nile nke amụma Akwụkwọ Nso, a na-ejikwa akara Rome eme ka ọhụ nke isi nke iri na otu guzosie ike.

Ma n'oge ndị ahụ ka ọtụtụ ga-ebili imegide eze nke ndịda: ndị ohi nke ndị gị kwa ga-ebuli onwe ha elu iji mee ka ọhụ ahụ guzosie ike; ma ha ga-ada. Daniel 11:14.

Jones na-ekwu banyere amaokwu nke gara aga dị ka ndị a:

“Mgbe ndị Amọrait juputara n'ókè mmehie ha, e nyere Izrel, bụ ndị nke Chineke, ọndụ ha. Mgbe Izrel, n'igbaso ụzọ ndị mba ọzọ, juputakwara iko nke ajọ omume, Chineke welitere alaeze Babilon, wepurukwa ihe niile. Mgbe Babilon juputara n'iko ajọ omume ya, e bufere ọchịchị ahụ nye Peasia. Ma mgbe ajọ omume ndị Peasia mere ka mmụọ ozi ahụ chigharịa, mgbe ahụ ka onyeisi Gris na-abịa ma na-ekpochapụ ya.”

“Ma ogologo oge ole ka ike Gris ga-adigide? Olee mgbe a ga-agbaji ya? ‘Mgbe ndị mmehie mezuru ókè ha.’ Mba ahụ na-anọgide ruo mgbe o mejuputara ókè mmehie ya, mgbe ahụ ka a na-ebufe ọchịchị ahụ n'aka alaeze ọzọ. Ike ahụ e bufere ya bụ nke Rom, dika anyị si amụta na Daniel 11:14. ‘N'oge ndị ahụ ọtụtụ ga-ebili imegide eze nke ndịda; ndị ohi nke ndị gị kwa ga-ebuli onwe ha iji mezuo ọhụ ahụ; ma ha ga-ada.’ A na-egosi mba a dika mba nke ndị ohi—umụ ndị ohi, dika akụkụ n'akụkụ ederede ahụ si kwuo.”

“Ndị a bụ ndị a na-enye alaeze a ugbo a, ma gini ka e ji nye ha ya?—‘Umụ ndị ohi ga-ebuli onwe ha elu iji mee ka ọhụ ahụ guzosie ike.’ Mgbe mba a putara n'ogbo akụkọ ihe mere eme, mgbe ahụ ka ihe ahụ nke na-eme ka ọhụ ahụ guzosie ike batara, ihe ahụ nke bụ otu nnukwu ebumnobi nke ọhụ ahụ, otu isi ihe iri bā ama n'akara ọhụ ahụ nke Chineke nyeworo site n'aka ndị amụma ruo mgbe ebighị ebi.” A. T. Jones, *The Columbian Year and the Meaning of the Four Centuries*, 6.

Jones na-ekwu na mgbe ike Rom “bịara n'ihu ogbo ahụ, mgbe ahụ ihe ahụ na-abanye nke na-eme ka” ... “ahiri ọhụ ahụ nke Chineke nyere site n'aka ndị amụma guzosie ike ruo mgbe niile.” N'akụkọ ihe mere eme Miller, ndị Protestant kuziri, dika Adventism nke Laodicea na-eme ugbo a, na ndị ohi nke ndị gị na-anọchi anya Antiochus Epiphanes, eze Seleucid nke chirị site n'afọ 175 ruo 164 T.K. O bụ onye otù nke usoro eze Seleucid, nke bụ otu n'ime alaeze ndị Gris sochiri nke sitere n'ikewasị alaeze ukwu Alexander the Great. Esemokwu banyere okwu a kpomkwem nke ukwu n'akụkọ ihe mere eme nke ndị Millerite, nke mere na njirimara Antiochus Epiphanes ka e gosiri n'elu chaatị ndị pionia nke 1843.

Ntụaka ahụ banyere Antiochus dị na chaatị ahụ na-anọchi anya naanị ntụaka e mere banyere ihe a na-ahughị n'Okwu amụma Chineke. E debere ya ebe ahụ ịjị gbaghaa ozizi ụgha nke ndị Protestant nke oge ahụ, nke bụ ugbo a ozizi ụgha nke Adventizim Laodisia. Ma William Miller ghọtara omimi ịdị mkpa nke ighota na Rom bụ ike ụwa nke na-eguzobe “ahiri ọhụhụ nke Chineke nyeworo site n'aka ndị amụma ruo mgbe ebighị ebi,” bụ ihe a puru ịtụnanya; ma o doro anya nke ọma ịjị chebe nke ọma eziokwu ahụ na Rom na-eguzobe ọhụhụ ahụ.

Ebe ọhụhụ na-adighi, ndị mmadụ na-ala n'iyi: ma onye na-edebe iwu ahụ, ngozi na-adiri ya. Ilu 28:14.

Solomon dere na ebe ọhụhụ na-adighi, ndị mmadụ na-ala n'iyi, ma okwu Hibru ahụ bụ “ọhụhụ,” dị n'amaokwu nke iri na anọ, bụ otu okwu ahụ dị na ilu Solomon. Ọhụhụ ahụ bụ okwu gbasara ndụ ma ọ bụ onwu, a na-eguzobekwa “ọhụhụ” ahụ site n'akara Rome. Okwu ahụ bụ “ọhụhụ” dị n'amaokwu nke iri na anọ, bụ otu okwu ahụ e ji mee ọhụhụ n'akwukwọ Habakuk, isi nke abụọ.

Aga m eguzo n'ebe nche m, guzo onwe m n'elu ụlọ-ọdida-anyanwụ, elee anya ihu ihe Ọ ga-ekwu m, na ihe m ga-aza mgbe a baara m mba. Jehova wee zaa m, si, Dee ọhụhụ ahụ, meekwa ka ọ doo anya n'elu mbadamba akwukwọ, ka onye na-agụ ya wee gbaa ọsọ. N'ihina ọhụhụ ahụ ka diri maka oge a kara aka, ma n'ogwugwu ọ ga-ekwu okwu, ọ gaghị agha ụgha: ọ burugodi na ọ na-egbu oge, chere ya; n'ihina ọ ga-abia n'ezie, ọ gaghị egbu oge. Habakuk 2:1–3.

Okwu ahụ bụ “reproved” n'amaokwu nke mbụ putara “iru ụka na ya”. William Miller bụ onye nche e debere n'elu ụlọ nche n'akukọ ihe mere eme nke mmeghari nke mmuo-ozu mbụ na nke abụọ; ma mgbe, n'ihe nnochianya amụma, ọ juru ihe ọ ga-aza n'oru ụka nke akukọ ya, a gwara ya ka o dee ọhụhụ ahụ, nke e mere ka o guzosie ike site n'akara nke Rome. N'ikwado eziokwu a, mgbe ndị Millerite meputara chaatị onyeisi ụzọ nke 1843 n'imezu amaokwu atọ ndị a nke Habakkuk, ha kporo aka ná ntị kpomkwem n'obi nke arumuka ha tinyere onwe ha na ya. O doro anya na ha aghotaghị na ikpoturu ha n'arumuka nzuzu ahụ nke na-ekwu na Antiochus Epiphanes bụ ike ahụ nke mere ka ọhụhụ ahụ guzosie ike na-anochi anya arumuka nke Habakkuk isi nke abụọ; ma Sister White kwuru na chaatị ahụ bụ “nke a duziri site n'aka Onyenwe anyi, ma ekwesighi igbanwe ya,” ya mere ikpoturu arumuka ahụ dị na chaatị ahụ sitere n'aka Chineke.

Ndị Millerite bjara ghota nke ọma na ndakpo olileanya mbụ ahụ n'ubochi 19 Eprel, 1844 malitere oge ichere ahụ, nke Habakuk kowara nakwa ilu Matiu banyere umu agboghọ iri. Ha bjarakwa ighota na amuma abụọ ahụ jikoro onwe ha ozugbo na isi nke iri na abụọ nke Ezikiel, ebe Ezikiel na-akowa oge nke mmetuta nke ọhụhụ ọ bula ga-emezu. Okwu ahụ bụ “ọhụhụ” bụ otu okwu Hibru ahụ anyi na-atule ugbo a. Nke a bụ ihe mere Jones ji buru eziokwu mgbe ọ na-ekwu, “Mgbe” Rom “batara n'ebe ahụ, mgbe ahụ ihe na-abata bụ nke na-eguzobe ọhụhụ ahụ, nke bụ otu nnukwu ihe ebumnobi nke ọhụhụ ahụ, otu isi akara-oke n'ahiri ọhụhụ ahụ nke Chineke nyeworo site n'aka ndi amuma ruo mgbe niile.” Rom na-eguzobe ọhụhụ dum nke Okwu amuma Chineke, ma n'uzo puru iche, ọ bụ n'elu Rom ka e wuru nhazi dum nke isi nke iri na otu.

Mgbe Nwanyị White na-ezo aka n'imezu ikpeazu nke isi nke iri na otu nke Daniel ma kwuo na “a ga-emeghachi otutu n'ime akukọ ihe mere eme nke mezuru n'imezu amuma a,” ọ na-akowaputa na

akukọ ihe mere eme nke isi nke iri na otu nke e mezuruola na-anọchi anya amaokwu ikpeazụ nke isi nke iri na otu nke Daniel. Isiokwu nke amaokwu ikpeazụ nke isi nke iri na otu bụ eze nke ugwu, onye ebe ahụ na-anọchi anya Rom nke oge a. Ya mere, akukọ ihe mere eme nke isi nke iri na otu nke Daniel, ndị a na-emeghachi, bụ akukọ ihe mere eme ndị na-anọchi anya Rom.

N'amaokwu isii ikpeazụ nke isi nke iri na otu, Rom nke oge a (eze nke ugwu), meriri ike ala atọ. N'amaokwu nke iri anọ, ọ meriri eze nke ndịda (Union Soviet mbụ na 1989), ala ahụ dī ebube (United States n'oge iwu Sōnde na-abia ngwa ngwa), na Ijipt (ụwa niile dika Òtù Mba Ụwa na-anọchi anya ya.) N'ime Daniel isi nke iri na otu, a na-anọchi anya Rom ndi ọgọ mmuọ dī ka onye meriri ike ala atọ iji jide ụwa nke a maara n'oge ahụ, ma emesia a na-anọchi anya Rom papal dī ka onye meriri ike ala atọ iji jide ụwa.

A kporo Rome nke ndi ọgọ mmuọ aha ya na mbụ n'isi a n'amaokwu nke iri na anọ, iji kowaa ya dika akara nke na-eme ka ohuu ahụ guzosie ike, ma e weghị okwu banyere ibili ya n'ike ruo n'amaokwu nke iri na isii. E kewara alaeze Aleksanda Ukwu ụzọ anọ n'ime mmezu nke Okwu amuma Chineke, ma akukọ anọ ahụ jikotara ngwa ngwa buru ndi mmegide isi abuo ndi a na-akowaputa dika eze nke ndida ma o bu eze nke ugwu n'akukọ amuma ahụ nke na-aga n'ihu ruo na njedebe nke isi a. N'amaokwu nke iri na anọ, a kporo ike Rome nke na-ebili aha ya dika ike nke ga-eme ka ohuu ahụ guzosie ike, ma isiokwu ndi a na-atule bu ọgụ dī n'etiti ihe foduru n'alaeze Aleksanda dika e si n'aka ndi eze nke ugwu na ndida nochite ha anya.

N'amaokwu nke iri na ise, ndi eze abuo ahụ ka no na ọgụ ha, eze ugwu na-emerị kwa. Ma n'amaokwu nke iri na isii, Rom bīara, amaokwu ahụ na-asi, “Ma onye ahụ nke na-abia imegide ya,” nke putara na mgbe Rom bīara imegide eze ugwu ahụ, onye ka meriri eze ndida ugbu a, eze ugwu agaghị enwe ike iguzo imegide Rom. Rom meriri, ma n'amaokwu nke iri na isii, Rom kwesikwara iguzo n'Ala Ebube nke Juda. N'amaokwu nke iri na asaa, Rom ga “iche ihu ya ibata n'ike alaeze ya dum.” O wegbara eze ugwu ahụ nke na-enweghị ike iguzo n'ihu ya, emesia o wegbara Juda, emesia o bata n'Ijipt.

N'oge ndi ahụ ka otutu ga-ebili imegide eze nke ndida: ndi ohi nke ndi gi kwa ga-ebuli onwe ha elu iji mee ka ohuu ahụ guzosie ike; ma ha ga-ada. Ya mere eze nke ugwu ga-abia, wuo ebe a na-agbachi mgbochi, were obodo ndi e wusiri ike nke ukwu: ogwe-aka nke ndida agaghị enwe ike iguzogide ya, ndi ya a hoputara ahoputa kwa agaghị enwe ike iguzogide ya, ike obula agaghị adikwa iji guzochie ya. Ma onye na-abia imegide ya ga-eme dī ka uche nke onwe ya si dī, ọ dighikwa onye ga-eguzo n'ihu ya: ọ ga-eguzokwa n'ala ahụ dī ebube, ala nke a ga-ebibi site n'aka ya. O ga-edokwa ihu ya ibata n'ike nke alaeze ya nile, ndi ziri ezi soro ya; otu a ka o ga-eme: ọ ga-enye ya nwaanyi nwa nke ndi inyom, iji mebie ya: ma o gaghi eguzo n'akukọ ya, ọ gaghi abukwa onye nke ya. Daniel 11:14–17.

Mmeri nke e gosiri n'amaokwu ndi a bu mmezu nke isi nke asato nke Daniel.

Site n'otu n'ime ha ka otu obere mpi si puta, nke toro nke ukwu nke ukwu, n'ebe ndida, na n'ebe owuwa anyanwu, na n'ebe ala ahụ mara mma dī. Daniel 8:9.

Obere mpi nta nke amaokwu nke itoolu bu Rom ndi ọgọ mmuọ, ma amaokwu nke itoolu na-egosi, n'ikwado amaokwu nke iri na anọ ruo nke iri na asaa nke isi nke iri na otu, na Rom ndi ọgọ mmuọ

ga-meri ebe mpaghara ala atọ ka ọ na-ewere ọchịchị nke ụwa. Ebe ndị ahụ bụ ndịda (Ijipt), ọwụwa anyanwụ (Siria, eze nke ugwu) na ala ahụ mara mma (Juda). Akụkọ ihe mere eme nke amaokwu nke iri na isii na nke iri na asaa na-anọchite anya, dika ụdi, mmeri nke Rom nke oge a mere n'uzọ nzoụkwu atọ n'amaokwu nke iri anọ ruo nke iri anọ na atọ; n'ihu na dika Nwanyị White kwuru, “Akụkọ dī ukwu nke akụkọ ihe mere eme nke mere na mmezu nke amụma a ka a ga-emegharị ọzọ.”

“Ọ bụ ezie na Ijipt apughị iguzogide Antiochus, eze nke ugwu, Antiochus apughikwa iguzogide ndi Rom, ndi bjara ugbu a ibuso ya agha. Alaeze ọbula enwekwaghị ike iguzogide ike a nke na-ebili. E meriri Siria, ma tinye ya n'alaeze Rom, mgbe Pompey, BC 65, napuru Antiochus Asiaticus ihe onwunwe ya, ma wedata Siria ka ọ buru ọgbè Rom.

“A ga-emekwa ka otu ike ahụ guzo n'Ala Nso, ma ripia ya. Rom sonyere n'ogbugba-ndu na ndi nke Chineke, bu ndi Juu, na BC 162, site n'ubochi ahụ ka ọ na-ejide onodu putara ihè n'usoro oge amuma. Otú ọ dī, ọ nataghị ikike ọchịchị n'elu Judia site n'emeru n'ezie omume ruo BC 63; ma nke a mere n'uzọ na-esonu.”

“Mgbe Pompey lotara site n'ilu ọgu ya megide Mithridates, eze Ponto, mmadu abuo na-asompi, Hyrcanus na Aristobulus, no na-alu ọgu maka okpueze Judia. E butere okwu ha n'ihu Pompey, onye n'oge na-adighi anya ghotara ajo omume di n'ihe Aristobulus na-ekwu, ma o chorọ itughari mkpebi n'okwu ahụ ruo mgbe njem agha ya, nke ọ gusiworo ogologo oge agu ike, banye n'Arabia gasiri, na-ekwe nkwa na mgbe ahụ ọ ga-aloghachi ma dozie okwu ha di ka ọ ga-adi ya ezi omume na kwekorọ ekweko. Aristobulus, ebe ọ matara n'ezie mmetuta Pompey, laghachiri ngwa ngwa na Judia, kwadebere ndi ọ na-achi ngwa agha, ma kwadebe onwe ya maka nchebe siri ike, kpebisie ike, n'agbanyeghi ihe ize ndu ọ bula, ijide okpueze ahụ, nke ọ huru tupu oge eruo na a ga-ekpe ka ọ buru nke onye ọzọ. Pompey soro onye gbara ọsọ ahụ nso. Ka ọ na-abjaru Jerusalem nso, Aristobulus, malite ikwa uta n'uzọ ọ soro, putara izute ya, ma gbalia ime ka okwu ahụ diri n'udo site n'ikwere nkwa nrubeisi zuru ezu na nnukwu ego. Pompey, ebe ọ nabatara onyinye a, zitere Gabinius, onyeisi n'elu otu igwè ndi agha, ka ọ gaa nata ego ahụ. Ma mgbe onyeisi agha ahụ rutere Jerusalem, ọ huru na e mechiri onu ọzọ ama ya megide ya, a gwakwara ya site n'elu mgbidi ahụ na obodo ahụ agaghị anogide n'ihe e kwekoritara.”

“Pompey, ka a ghara ighogbu ya n'uzọ di otu a n'enweghi ntaramahuhu, tinyere Aristobulus, onye o debere n'aka ya, n'igwè, ma ozugbo ahụ jee ije megide Jerusalem na ndi agha ya niile. Ndi nkwa Aristobulus chorọ igbachitere ebe ahụ; ndi nke Hyrcanus, imeghe onu ọzọ ama. Ebe ndi nke ikpeazu bu ndi ka onu ogugu ha kariri, ma meriekwa, e nyere Pompey ohere ibanye n'obodo ahụ n'enweghi mgbochi. N'ihu ya, ndi na-eso Aristobulus laghachiri n'ugwu nke ulọ nso ahụ, ebe ha kpebisiri ike kpamkpam igbachitere ebe ahụ dika Pompey kpebisirikwa ike imeri ya. N'isi ngwucha onwa atọ, e mere oghere n'aja ahụ zuru ezu ka a wakpo ya, ma jiri mma agha were ebe ahụ. N'ogbu ahụ di egwu nke sochirinu, e gburu mmadu puku iri na abuo. Ọ bụ ihe na-emetuta obi, ka onye odeakuko ihe mere eme ahụ kwuru, ihu ndi nchujà, bu ndi no n'oge ahụ na-aru ozi nso, ka ha ji aka di juu na ebunobi siri ike na-aga n'ihu n'oru ha ha na-eme mgbe niile, di ka ndi na-amaghi ogbaghara ohia ahụ n'anya, ọ bu ezie na n'akuku ha niile, a na-enye ndi enyi ha n'ime mgbuchapu, nakwa n'agbanyeghi na otutu

mgbe ọbara nke ha onwe ha na-agwakọta na nke àjà ha.”

“Mgbe Pompey kwusiri agha ahụ, o kwaturu mgbidi nke Jerusalem, bufere ọtutu obodo n’aka ọchịchị Judia gaa n’aka nke Siria, ma tukwasị ndị Juu ụtụ. N’uzọ dị otu a, ọ bụ nke mbụ ka e ji mmeri dọba Jerusalem n’aka ike ahụ nke ga-ejide ‘ala ahụ dị ebube’ n’aka ya nke ígwè ruo mgbe o kpochapuru ya kpamkpam.

“AMAOKWU 17. Ọ ga-edokwa ihu ya ịbata n’ike nke alaeze ya nile, ndị ziri ezi ga-anọkwa n’akụkụ ya; otú a ka ọ ga-eme: ọ ga-enyekwa ya ada ụmụnwanyi, iji mebie ya: ma ọ gaghi eguzo n’akụkụ ya, ọ gaghi nke ya.”

“Bishop Newton na-enye nkọwa ọzọ maka amaokwu a, nke o yiri ka ọ na-egospita echiche ya n’uzọ doro anya kari, dị ka nke a: ‘Ọ ga-atugharịkwa ihu ya ịbanye n’ike n’alaeze ahụ dum.’ Amaokwu nke 16 ewetala anyị ruo n’oge ndị Rom meriri Siria na Judia. Rom emerela Masedonia na Trakia na mbụ. Ijpt bụ ugbo a naanị ihe fọdurụ n’ime ‘alaeze ahụ dum’ nke Aleksanda, nke a na-etinyeghi n’okpuru ike ọchịchị Rom, bụ ike ahụ nke ugbo a tughariri ihu ya ịbanye n’ike n’ala ahụ.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 258–260.

Anyị akọwawoala, ihe kariri otu ugboro n’ime isiokwu ndị a, otú amaokwu nke iri atọ na nke iri atọ na otu nke Daniel iri na otu si kwekọọ na amaokwu nke iri anọ na nke iri anọ na otu, nakwa na akụkọ ihe mere eme nke amaokwu nke iri atọ na nke iri atọ na otu na-ekwekọkwa n’ikpọputa mpi atọ.

Echere m mpi ndị ahụ, ma lee, mpi nta ọzọ putara n’etiti ha, bụ nke kupuru mpi atọ n’ime mpi mbụ ahụ site n’akụkụ mgborogwu ha: ma lee, n’ime mpi a ka e nwere anya dika anya mmadu, na onu na-ekwu okwu ndi di ukwu. ... Banyere mpi iri ahụ ndi di n’isi ya, na banyerekwa nke ọzọ ahụ nke putara, nke mere ka atọ daa n’ihu ya; ya bụ, mpi ahụ nke nwere anya, na onu nke kwuru okwu ndi di ukwu nke ukwu, nke odidi ya siri ike kari nke ndi ibe ya. Daniel 7:8, 20.

Dika Daniel isi nke asato, amaokwu nke itoolu, na-anochite anya mpaghara ala atọ nke imeri nke guzobere Rom na-ekpere arusi n’ocheeze, otu a kwa, ikpọputa mpi ndi ahụ (na-anochite anya ndi Heruli, Ostrogoths na Vandals) nochitere anya mpaghara ala atọ nke imeri nke guzobere Rom popu n’ocheeze. Akukọ ihe mere eme abuo ahụ kwekoro na amaokwu iri anọ ruo iri anọ na atọ nke Daniel iri na otu, ma ikpọputa mpi atọ ahụ kwekoro na akukọ ihe mere eme nke amaokwu iri atọ na iri atọ na otu.

“AMAOKWU 8. Echere m mpi ndi ahụ echiche, ma, lee, e nwere mpi ọzọ nta bilitere n’etiti ha, n’ihu ya ka a fopuru mpi atọ n’ime mpi mbụ ndi ahụ site n’akukọ mgborogwu ha; ma, lee, n’ime mpi a e nwere anya dika anya mmadu, na onu na-ekwu okwu ukwu.”

“Daniel lere mpi ndi ahụ anya nke oma. Ihe iriba ama nke mmeghari puru iche putara n’etiti ha. Otu mpi nta (nke n’mbu di nta, ma emesia sie ike kari ndi ibe ya) wulitere onwe ya n’etiti ha. O nweghi afọ ojuju ichota ebe nke ya n’udo ma juputa ya; ọ ghaghi ichupu ufodu n’ime ndi ọzọ, ma napukwa ha onodu ha. A manyere alaeze atọ iwepu n’ihu ya. Mpi nta a, dika anyi ga-enweta ohere ihu nke a n’uzọ zuru ezu kari n’ihu, bụ ọchichị popu. Mpi atọ ndi ahụ e wepuru n’ihu ya bụ ndi Heruli, ndi Ostrogoths, na ndi Vandals. Ihe kpatara e ji wepu ha bụ n’ihi na ha na-emegide ozizi na nkwaputa nke okwa ọchichị popu, ya mere kwa, ha

na-emegide idi elu ochichi bishop Rom n'ime nzuko."

"Ma n'ime mpi a, e nwere anya ndi yiri anya mmadu, na onu na-ekwu okwu ukwu," anya ndi ahụ bu ihe nnochianya kwesiri ekwesị nke aghugho amamihe, nghota miri emi, aghugho, na ileba anya n'ihu nke nhazi ochichi ndiisi uka papal; ma onu ahụ nke na-ekwu okwu ukwu bu ihe nnochianya kwesiri ekwesị nke nkwaputa mpako nke ndi bishop nke Rome." Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 132–134.

O bu Rom na-eguzobe ohu nke amuma Akwukwo Nso, ma okachasi ohu nke Daniel isi nke iri na otu. N'isi ahụ, e kwesiri ikwughachi otutu n'ime akuko ihe mere eme amuma nke emezuola tupu mmeghari Millerite n'amaokwu isii ikpeazu nke Daniel iri na otu. Mmeri megide ihe mgbochi ala ato nke guzobere ma Rom ndi ogo mmuo ma Rom ndi popu n'elu ocheeze ka a na-anochi anya n'isi nke iri na otu, ma nnochiteanya abuo ahụ na-anochi anya oge a na-eguzobekwa Rom nke oge a ozo n'elu ocheeze. O bu Rom na-eguzobe ohu ahụ, ma Pol na-akowaputa na a na-ekpughe Rom ahụ nke ndi popu n'oge ya.

Ka mmadu o bu bula ghara iduhie unu n'uzo o bu: n'ihu na ubochi ahụ agaghị abia, ma e wezuga na mbido e wee odida n'okwukwe, ka ekpugheekwa nwoke ahụ nke mmehie, nwa nke mbibi; onye na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu kariya ihe niile a na-akpo Chineke, ma o bu nke a na-efe ofufe; nke mere na ya dika Chineke nodu n'ulo nso nke Chineke, na-egosi onwe ya na o bu Chineke. Unu echetaghị, na mgbe mu na unu ka no, agwara m unu ihe ndi a? Ma ugbu a unu maara ihe na-egbochi ya, ka e wee kpughee ya n'oge ya. 2 Ndi Tesalonika 2:3–6.

Ndi ochichi Pope noro n'ocheeze dika alaeze nke ise n'amuma Akwukwo Nso n'afọ 538, ma otutu ndi na-atule amaokwu nke isii ga-eche n'enweghi mgbagha na Pol putara na "a ga-ekpughe ochichi Pope n'afọ 538." Nke a puru ibu eziokwu, ma o dikaria ala o bu eziokwu nke abuo n'ihe Pol na-akowa. Pol, dika ndi amuma niile, na-ekwu kariya banyere ubochi ikpeazu kariya banyere oge nke ya. O na-ezo aka n'otu a ga-esi kpughee ochichi Pope n'amuma, n'ihu na dika onye amuma, o kwekorọ n'echiche ndi amuma ndi ozo niile. Ahiri n'elu ahiri, ndi na-enweghi ohu na-ala n'iyi, ndi na-enweghikwa ohu enweghi ohu n'ihu na ha amaghị ihe na-eguzobe ohu ahụ. Imara na Rom na-eguzobe ohu ahụ bu nghota nke ndu ma o bu onwu. Pol, n'ikweko na ndi amuma ndi ozo, na-akowa na ihe na-ekpughe Rom nke Pope, onye bu Rom nke ubochi ikpeazu, bu "oge ya." "Oge" amuma nke e jikotara na Rom bu ihe na-ekpughe ihe Rom bu na onye Rom bu.

Anyi ga-aga n'ihu na omumu a n'isiokwu na-esonu.

"Ozi Pol, n'akwukwo ozi ya nke abuo o degaara ndi Tesalonika, buru amuma banyere nnukwu ndapu n'ezi okwukwe nke ga-ebute idobe ochichi ndi poopu. O kwuputara na ubochi Kraist agaghị abia, 'ma o buru na ndapu n'ezi okwukwe abiaghị mbu, ma kpughee nwoke ahụ nke mmehie, nwa nke mbibi; onye na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu kariya ihe niile a na-akpo Chineke, ma o bu nke a na-efe ofufe; nke mere na ya dika Chineke na-anodu n'ulo nso Chineke, na-egosi onwe ya na o bu Chineke.' Ma kwa, ozi ahụ na-adọ umunna ya aka ná ntị na 'ihe omimi nke ajo omume amalitelari iru oru.' 2 Ndi Tesalonika 2:3, 4, 7. Obuna n'oge ahụ mbu, o huru njehie ndi na-abata nwayoo nwayoo n'ime nzuko ahụ, bu ndi ga-akwadebe uzo maka mmepe ochichi ndi poopu."

“Nwayoọ nwayoọ, na mbu n’uzo nzuzo na n’igbachi nkiti, ma emesia n’uzo putara ihè karja ka o tolitere n’ike ma nweta ochichi n’uche mmadu, ‘ihe omimi nke ajo omume’ gara n’ihu n’oru aghughu ya na nkwulu ya megide Chineke. O foro nke nta ka a ghara ihu ya, omenala nke ndi mba ozo batara n’ime nzuko Kraist. Mmuo nke ime nkwekorita na ime ka onwe ya kweko ka e jidere ruo oge ufodu n’ihi mkpagbu di egwu nke nzuko ahụ tachiri n’okpuru ikpere arusi. Ma mgbe mkpagbu kwusiri, ma Kraistianity banye n’ulo ikpe na n’obi eze, o wepuru idi mfe di umeala n’obi nke Kraist na nke ndiozi Ya, were mpako na idi ebube nke ndi nchujà na ndi ochichi ikpere arusi dochie ya; ma n’onodu ihe Chineke choro, o tinyere ozizi na omenala mmadu. Mgbanwe aha nke Constantine, na mmalite nke nari afo nke ano, wetara onu di ukwu; uwa kwa, ebe e kpuchiri ya n’udi nke ezi omume, gara ije banye n’ime nzuko ahụ. Ugbu a oru ire ure gara n’ihu oso oso. Ikpere arusi, o bu ezie na o yiri ka e meriri ya, ghoro onye mmeri. Mmuo ya jidere nzuko ahụ. Ozizi ya, emume ya, na nkwenkwe ugha ya sonyeere n’okwukwe na n’ofufe nke ndi na-eso Kraist n’onu.”

“Nkwenye a di n’etiti ekpere arusi na Kraistniti a butere mmepe nke ‘nwoke mmehie ahụ’ e buru amuma banyere ya n’amuma dika onye na-emegide ma na-ebuli onwe ya elu karja Chineke. Nnukwu usoro ahụ di egwu nke okpukpe ugha bu omaricha oru ike Setan—ihe ncheta nke mgbalị ya iji nodu onwe ya n’ocheeze ka o wee chikwaa uwa di ka uche ya si di.”
The Great Controversy, 49, 50.